

Szociális munka gyakorlat VII. félév tantárgyi programja
Szociális Munka Alapszak 2009. őszi félév nappali és levelező tagozat

Félév	VII
Tantárgyi kód nappali	05043
Tantárgyi kód levelező	05043 L
Nappali tagozat heti óraszám	0+36 504
Levelező tagozat félévi óraszám	220
Tantárgy jellege	Kötelező
Kredit	30
Vizsgakövetelmény	Gyakorlati jegy
Kötelező előtanulmányi rend (kód)	Szociális munka gyakorlat VI. 05042 05042 L

A Szociális munka gyakorlat I-VII. tantárgy célja

A hallgató ismerje meg a szociális és gyermekvédelmi szolgáltatásokat nyújtó intézményeket és a szociális munka területeit és alkalmazott módszereit. A tantárgy célja továbbá, hogy iskolán kívüli terepgyakorlatokon a hallgató tapasztalatokat szerezzen a szociális munka gyakorlatáról, és a terepoktatás során képessé váljon a szociális munka elméleti és gyakorlati ismereteinek kezdetben megalapozására, ezt követően elmélyítésére, és végül integrálására a szociális szolgáltatásokat nyújtó állami/önkormányzati, társadalmi szervezeteknél (egyház, non-profit szervezet) és magán intézményeknél.

Szociális munka gyakorlat VII (integráló szakasz)

Az integráló szakaszban a hallgatók összefüggő intenzív terepgyakorlaton vesznek részt egy terepintézményben, teljes időben. A hallgatók tereptanári irányítás mellett a szociális munka elméleti – gyakorlati ismereteit és módszereit alkalmazva, segítő készségeiket gyakorolva végeznek szakmai feladatokat. Az intenzív terepgyakorlat célja, hogy a hallgatók szakmai ismeretei elmélyüljenek, az elmélet és gyakorlat integrálása a szolgáltatásokban kialakuljon, valamint a hallgatók a szakmai beavatkozások végzésében és a segítő szerep működésével kapcsolatosan gyakorlatot, tapasztalatot szerezzenek.

A tárgy minőségbiztosítási módszerei, fejlesztési politikája

A tárgy minőségbiztosítási módszere az oktatók felkészülése, a tereptanárok felkészítése, a tárggyal kapcsolatos ismeretanyagok azonnali feldolgozása, a visszajelzések alapján a tantárgy aktualizálása. A témával összefüggésben megjelenő jogszabályok figyelemmel kísérése, a gyakorlati területek elvárásainak és visszajelzéseinek figyelembe vétele.

A tantárgy oktatási területei és óraszámja:

	Terepgyakorlat	Adminisztráció	Tutori munka	Összesen	+ Esetmegbeszélés
Nappali tagozat	462	34 óra	14 óra	504 óra	28 óra

	Terepgyakorlat	Adminisztráció	Tutori munka	Összesen	+ Esetmegbeszélés
Levelező tagozat	200	12 óra	8 óra	220 óra	8 óra esetmegbeszélő csoport

A Szociális munka gyakorlat VII. tantárgy időbeosztása:

Nappali tagozat	Levelező tagozat
<p>A terepgyakorlat teljesítésének időszaka: 2010. szeptember 6 – december 3.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2010. szeptember 6 – október 15.: hétfőtől péntekig 8.00 – 16.00 óráig a terepintézményben, összesen 240 óra ▪ 2010. október 21-től december 2-ig hétfőtől péntekig 8.00 – 16.00 óráig a terepintézményben, összesen 216 óra (kivéve azok a péntek délelőtti időpontok, amikor esetmegbeszélés van az iskolában) ▪ a terepgyakorlati időn belül 34 óra (heti 2.5 óra) az adminisztráció elkészítésére, szakirodalom feldolgozásra. ▪ tutori munka: a gyakorlat időszakában, hetente 1 óra, összesen 14 óra. 	<p>A terepgyakorlat teljesítésének időszaka: 2010. szeptember 27 – november 5.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hétfőtől péntekig 8.00 – 16.00 óráig, ▪ 28 nap teljesítése kötelező a fent megjelölt időszakban, összesen 200 óra ▪ a terepgyakorlati időn belül összesen 12 óra az adminisztráció elkészítésére, szakirodalom feldolgozásra. ▪ tutori munka: a gyakorlat időszakában, összesen 8 óra.
<p>Esetmegbeszélés:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2010. október 18 – 20. naponta 4 óra, összesen 12 óra esetmegbeszélés az iskolában ▪ október 25-től pénteken 4 óra, össz. 4 x 4 óra = 16 óra (november 5., 12., 19., 26.) 	<p>Esetmegbeszélés:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2010. november 26. 8 óra

A tantárgy részletes leírása:

A hallgató feladatai a terepgyakorlaton:

- Információgyűjtés az intézmény működéséről, szolgáltatásairól, kliensköréről, a szociális munka eszközeiről, módszereiről, a szociális munkások feladatairól.
- A szolgáltatásban alkalmazott szociális munka folyamatának és módszereinek megismerése, részfeladatok elkészítése.
- A szolgáltatáshoz kapcsolódó adminisztráció megismerése, részfeladatok elvégzése.
- Kapcsolatfelvétel gyakorlása a bekapcsolódásra hajlandó kliensekkel.
- A probléma többszemponútú megfogalmazásához interjúkészítés klienssel, amennyiben lehetséges a kliens környezetében élő személyekkel, felmérési módszerek alkalmazása a probléma megismeréséhez: genogram és ecomap, amennyiben szükséges környezettanulmány készítése.

- A probléma megfogalmazása, a beavatkozás lehetőségeinek és módszereinek megfogalmazása.
- Célmeghatározás és szerződéskötés tartalma.
- Cselekvési terv elkészítése a klienssel, és a megállapodás rögzítése.
- A segítő – kliens kapcsolat alakulásának leírása és elemzése az elvárások, a vállalások és az eredmények alapján.
- A segítő kapcsolat lezárása.

Terepgyakorlati munka tapasztalatait felhasználva a hallgató az alábbi írásbeli munkákat készíti el:

- A terepintézményben megismert információk dokumentálása **tereptaplóban**.
- A gyakorlathoz kapcsolódó **2 esettanulmány elkészítése**.

Elsajátítandó alkalmazási /rész/készségek és /rész/kompetenciák leírása:

A szociális munkában alkalmazott ismeretek, módszerek, készségek klienseknek biztosított szolgáltatásban történő felhasználása, az elméleti ismeretek és a gyakorlati alkalmazás integrálása, a tapasztalatok kritikus és fejlesztő megfogalmazása, a probléma kezelés egyes módszereiben szerzett jártasság.

Kötelező irodalom

A szociális munka elmélete és gyakorlata. 1 - 4. kötet. Bárczy Gusztáv Gyógynevelési Főiskola szerk: Hegyesi – Talyigás (1. kötet); Tánczos (2. kötet); Gosztonyi Géza (3. kötet); Kozma – Szilvási (4. kötet);

Szabó Lajos: Szociális esettanulmányok. Wesley János Lelkészképző Főiskola, Budapest 2000.

Kozma Judit (szerk.): Kézikönyv a szociális munkásoknak, Szociális Szakmai Szövetség, Budapest 2002. 1-137.o.

Somorjai Ildikó (szerk.) Kézikönyv a szociális munka gyakorlathoz Szociális Szakmai Szövetség, Budapest, 2001.

Szociális Munka Etikai Kódexe, Szociális Szakmai Szövetség, 2007. www.3sz.hu

Ajánlott irodalom:

Aktuálisan a félévre előkészített gyakorlati táblázatban szereplő terepintézmények működéséhez, szolgáltatásaihoz, kliensköréhez, a szociális munka eszközeihez és módszereihez kapcsolódó szakirodalomban, szakfolyóiratban közölt írások, cikkek.

Jogsabályok:

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

1/2000. SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

1997. évi XXXI. törvény „A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról”

149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

15/1998 (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

+ azok a jogsabályok és intézményi szabályzatok, amelyek az adott intézmény működését és az intézményhez rendelt szociális munkát szabályozzák.

Ajánlott honlapok:

www.3sz.hu; www.szochalo.hu

Évközi tanulmányi követelmények és értékelésük módszere

A hallgatók tereptaplót készítenek, és részt vesznek a terepgyakorlat feldolgozását segítő megbeszéléseken (tereptanár – tutor – gyakornok; esettanulmány vagy szupervízió).

Az aláírás megszerzésének feltételei

Az aláírás feltétele a terepgyakorlaton való aktív részvétel, a terepnapló elkészítése, részt vétel a terepgyakorlat feldolgozását segítő megbeszéléseken.

A gyakorlati jegy megszerzésének feltételei

A hallgatók a gyakorlati jegy megszerzéséhez 2 esettanulmányt készítenek, ami tartalmazza:

- a klienssel történt kapcsolatfelvétel körülményeit,
- a családi és a szociális anamnézist,
- a probléma megismerését szolgáló felmérési módszerek alkalmazását (interjú jegyzőkönyv, genogram, ecomap, környezettanulmány tapasztalatai),
- a probléma megfogalmazását, a célmeghatározást, a szerződés-kötés tartalmát,
- a probléma kezeléséhez felajánlott szolgáltatás kapcsolódását az esethez, a szolgáltatás működésének részletes szakmai leírását és elemzését a segítő és az ellátott szemszögéből.

A dolgozatra és a dolgozat megvédésre kapott jegy átlagából alakul ki a gyakorlati jegy. Amennyiben nem sikerül az első alkalommal teljesíteni, B, illetve C számonkérésre (szóbeli számonkérés két oktató jelenlétében) van lehetőség.

I. A terepgyakorlat alapelvei:

Képzési rendszerünkben az intenzív terepgyakorlatnak központi szerepe van. A Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar szociális munka alapszak képzési filozófiájának alapelve a **gyakorlatközpontú oktatás**, melynek értelmében kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a hallgatók fokozatos és folyamatos bevonására a szociális és gyermekvédelmi ellátásokat nyújtó szervezetek és intézmények munkájába. Képzésünkben a gyakorlat jelentőségét az is mutatja, hogy **a hallgatók az összefüggő szakmai gyakorlat eredményes teljesítése után 30 kreditet kapnak, valamint a gyakorlati jegy a diploma jegy része.**

A VII. félévben a terepgyakorlat un. összefüggő szakmai gyakorlat, ami azt jelenti, hogy a hallgató a féléves óraszámot egy, a képzőintézmény által előkészített és a hallgató által kiválasztott külső képzési helyen, a terepintézményben tölti. **Az összefüggő szakmai gyakorlat óraszámából adódóan intenzív terepgyakorlat**, ahol a hallgató szakmai ismereteit, készségeit és az etikai elveket szakszerűen alkalmazza. A hallgatót a követelmények sikeres teljesítésében a terepintézményben dolgozó tereptanár oktató munkája segíti.

A hallgató az **intenzív terepgyakorlaton** a szociális munka elméletben megszerzett ismereteit a gyakorlatban alkalmazza. A gyakorlat, tehát igen fontos a hallgató szakmai ismereteinek, készségeinek, és az alkalmazott munkaformák, módszerek fejlesztése szempontjából, és tapasztalatain keresztül kihat szakmai jövőképre és pályaorientációjára.

Az intenzív terepgyakorlat tanulási folyamat, amelyben a hallgató mellett a tereptanárnak, a tutornak és az esetmegbeszélést/szupervíziót vezető oktatónak fontos szerepe van.

II. Az összefüggő szakmai gyakorlat szereplői

1. A hallgató, aki a terepgyakorlat időszakában a terepintézményben **gyakornok** szerepben működik. A tantárgyleírásban foglalt követelményeket alapul véve a gyakornok a gyakorlati feladatokat tereptanárától és a tutori munkát vezető oktatójától kapja. Fontos, hogy a feladatokban egyetértés legyen a gyakornok – tereptanár – tutor között, amit a gyakornok számára az első gyakorlati héten írásba foglalt „Tanulmányi megállapodás” tartalmaz.

A gyakornok kompetenciája: A gyakornok terepgyakorlati munkáját a tutor rendszeresen figyelemmel kíséri. Abban az esetben, ha a hallgató olyan feladatokat kap, vagy vállal, amelyek meghaladják a képzésben elért és elvárható szakmai felkészültségét, a tutor kötelessége erre felhívni a tereptanár és a hallgató figyelmét. A tereptanárnak szem előtt kell tartania a gyakornok egyéni és szakmai kompetencia határait.

2. Tereptanár, aki a terepintézményben szakmai iránymutatással segíti a gyakornokot a feladatok elvégzésében, figyelemmel kíséri a gyakornok fejlődését, tájékozódik a gyakorlattal kapcsolatos problémákról és segítik azok feloldását, valamint ellenőrzi a feladatok teljesítését, és visszajelzéseivel támogatja a gyakornok előrehaladását.

3. Tutor, aki az alapképzés „belső” oktatója. Feladata a gyakornok terepmunkájának figyelemmel kísérése. A tutori munka része a gyakornokkal és a tereptanárral történő megbeszélés, ahol az oktató tájékozódik a gyakornok előrehaladásáról, a gyakorlattal kapcsolatos problémákról és visszajelzéseivel segíti a gyakornokot a terepgyakorlat eredményes teljesítésében.

4. Esetmegbeszélést vezető: A hallgatók számára a terepgyakorlat eseteinek és a gyakornoki munkához tartozó szociális munka tapasztalatainak feldolgozásában segítő szakember. A hallgatók terepintézményen kívül, a képzőintézményben szervezett csoportokban dolgozzák fel a segítő szerep és a szociális munka tapasztalatait.

III. A terepgyakorlat folyamata:

1. A gyakorlat előkészítése:

A képzőintézmény tereplisztát állít össze, amelyen azok a terepintézmények és tereptanárok szerepelnek, akik megfelelnek a minimum követelményeknek.

Terepintézménnyel szembeni elvárás:

- ✓ Szociális és vagy gyermekvédelmi ellátások, szolgáltatások működése;
- ✓ Együttműködési megállapodás a képzőintézmény és terepintézmény között;
- ✓ A gyakornokok terepgyakorlati munkáját támogató intézményi környezet és filozófia.

Tereptanárokkal szembeni elvárás:

- ✓ Felsőfokú szociális szakképzettség (főiskolai vagy egyetemi diploma; Bachelor vagy Master fokozat)
- ✓ Legalább 3 év egybefüggő szakmai gyakorlat;
- ✓ Legalább egy éve dolgozik a szolgáltatásban;
- ✓ Előny a tereptanári képzés vagy gyakorlat.

A hallgató a tereplisztáról választja ki a terepintézményt. Ezt követően a hallgató az un. „Fogadó nyilatkozattal” felkeresi a tereptanárt és megbeszéli vele, hogy az összefüggő szakmai gyakorlatot a kiválasztott intézményben szeretné letölteni. A „Fogadó nyilatkozat” aláírásával megtörténik a terepgyakorlati hely és a tereptanár kiválasztása. A hallgató a nyilatkozatot átadja az oktatásszervezőnek.

2. Gyakorlati terv készítése írásban:

A terepgyakorlat első hetében a gyakornok és a tereptanár közösen megtervezik az összefüggő szakmai gyakorlatot. A gyakornok részére így átláthatóvá válik a gyakorlat menete, érvényesülhet a fokozatosság elve a terepmunkába való bevonás során. A gyakorlati terv készítése során tisztázódnak a feladatok és a kölcsönös elvárások a terepgyakorlatra vonatkozóan.

A tutor megtekinti a tervet, észrevételeket, javaslatokat tesz. (pl. ha a vállalt feladat meghaladja a gyakornok tudásszintjét, stb.). A gyakorlati tervet a gyakornok, a tereptanár, a tutor és az intézményvezető aláírásával látja el. A gyakorlati terv a terepgyakorlatról készült megállapodás mellékletét képezi.

3. Tanulmányi megállapodás elkészítése:

Az összefüggő szakmai gyakorlatról készült megállapodás a gyakorlati terv felhasználásával készített írásos dokumentum, amely magában foglalja a gyakorlat menetét, időrendjét, a követelményeket és a szereplők feladatait a terepgyakorlat ideje alatt.

A terepgyakorlatról készült megállapodás leadásának határideje a tutornak: a második hét vége.

A megállapodás három fél, a gyakornok, a tereptanár és a tutor között jön létre. A tereptanár akadályoztatása esetére (távollét) helyettes tereptanárt nevez meg, akinek ismernie kell a terepgyakorlat célját, a képzőintézmény követelményeit, a hallgató feladatait és szükség esetén kompetensen vezetnie kell a gyakorlatot.

3.1 A megállapodás tartalmi elemei:

- **Ki között kötött:** gyakornok, tereptanár, helyettes tereptanár, esetszervezést vezető oktató;
- **terepgyakorlat helye:** ha nem esik egybe a munkavégzés helyével, akkor azt is;
- **a terepgyakorlat időbeli rendje:** a gyakorlat meddig tart, munka-időbeosztás kötött - rugalmas, félévi értékelés - félév végi értékelés ideje, a hallgató írásbeli anyagainak leadási határideje, a koordinációs megbeszélések ideje, hiányzások rendje, igazolása, pótlása;
- **a hallgató feladatai a terepgyakorlaton:** gyakornok feladatai a gyakorlat során, a konkrét munka ismertetése, a tereptanár, az esetszervezést vezető oktató feladatai;
- **a terepgyakorlat szereplőinek kötelezettségei:** gyakornok, tereptanár, tutor;
- **a terepgyakorlat értékelésének módja, szempontjai, időpontja:** (lásd az értékelés fejezetet);
- **a szerződés megszegésének következményei, szerződés megváltoztatásának módja;** az érintettek aláírása; dátum.

3.2. Megállapodás minta: I. sz. melléklet

4. Terepgyakorlathoz tartozó, feldolgozást segítő munkaformák:

4.1. A **gyakornok a tereptanár és a tutor közötti munkamegbeszélés**, amely segíti a gyakorlat gördülékeny lefolyását, a gyakorlati feladatok teljesítését:

- Résztevői: a hallgató, a tereptanár, a tutor: A kéthetenként megtartásra kerülő megbeszélések alkalmával az esetmegbeszélést vezető oktató információkat szerez a terepgyakorlat folyamatáról, a gyakornok munkájáról, az elméleti ismereteinek alkalmazásáról. A megbeszélés alkalmas a gyakorlat során felmerülő problémák közös átgondolására, javaslatok megfogalmazására. A megbeszélés időpontjában szükséges, a zavarmentes hely biztosítása.
- Megbeszélés a gyakornok és a tereptanár között: A gyakorlat alapfeltétele a gyakornok és a tereptanár közötti folyamatos kapcsolat és kommunikáció.
- Megbeszélés a tereptanár és a tutor között: A gyakorlat kérdéseinek megbeszélésére, oktatási, módszertani kérdések tisztázására szolgál.
- Megbeszélés a tutor és a gyakornok között: A megbeszélés célja, hogy az esetmegbeszélést vezető oktató figyelemmel kíséresse a gyakornok szakmai munkáját, kezelje azokat a helyzeteket, amelyek a tereptanár kompetenciáját meghaladják, vagy kettejük kapcsolatában problémaként fogalmazódik meg (pl. tereptanár - hallgató konfliktus esetén).

4.2. **Tutori munka:** A gyakornok munkamegbeszélésen, személyesen vagy írásban (e-mail) konzultál a terepgyakorlatról a tannel.

4.3. **Esetmegbeszélés:** a hallgatók kiscsoportban dolgozzák fel a terepgyakorlat szakmai tapasztalatait. *A hallgatók az esetmegbeszélés mellett szabadon választható tárgyként a félévben felvehetik a szupervíziót, ahol kiscsoportban kapnak segítséget a szakemberré váláshoz. A tantárgy felvételét ajánljuk a Szociális munka gyakorlat VII. tantárgy mellé.*

5. A gyakornok értékelése:

A terepgyakorlat kiemelkedő jelentőségét az is szemlélteti, hogy **a hallgatók** az intenzív gyakorlaton nyújtott teljesítményükért **30 kredit értékű gyakorlati jegyet** kapnak. Az értékelés módját, szempontjait és időpontját a gyakorlat kezdetén a terepgyakorlatról készült tanulmányi megállapodásba bele kell foglalni, azt a hallgató számára elérhetővé kell tenni.

5.1. **Az értékelés részttevői: a gyakornok, a tereptanár (helyettes tereptanár), a tutor. A gyakorlaton a gyakornok szakmai munkájának értékelését a tereptanár végzi.**

Nappali tagozaton:

- **A tereptanár a gyakornok munkájáról félidős és záró értékelést készít írásban.**
- Az értékelést a gyakornok és a tutor legalább egy héttel az értékelés napja előtt kézhez kapja, és a gyakornoknak joga van az értékelő lap hallgatói oldalán a gyakorlattal kapcsolatos véleményét és visszajelzését megfogalmazni.
- A tutor a tereptanári értékelést kézhez kapja, és írásos összegzést készít a félévi (félidős) munkáról, amit az értékelés előtt legalább három nappal elküld a hallgató és a tereptanár számára.
- A félévvégi értékeléskor a **tereptanár által javasolt gyakorlati jegyet**, a tannel való konzultáció után, a tutor írja be az indexbe.

Levelező tagozaton:

- **A tereptanár a gyakornok munkájáról záró értékelést készít írásban.**
- Az értékelést a gyakornok és a tutor kézhez kapja, és a gyakornoknak joga van az értékelő lap hallgatói oldalán a gyakorlattal kapcsolatos véleményét és visszajelzését megfogalmazni.
- A félévvégi értékeléskor a **tereptanár által javasolt gyakorlati jegyet**, a ttorral való konzultáció után, a tutor írja be az indexbe.

5.2 Az értékelés elemei:

- a gyakornok munkáját a tereptanár és a tutor folyamatosan figyelemmel kíséri (megfigyelés, koordináló megbeszélések során, munkanapló, adminisztráció);
- a gyakorlati terv megvalósításának értékelése;
- esettanulmányok értékelése;
- szolgáltatás elemző dolgozat értékelése
- intézményi munka során készített adminisztratív anyagok minőségének értékelése.

5.3 Az értékelés szempontjai: Lásd: III. sz. Melléklet.

6. A gyakorlat lezárása:

A gyakorlat lezárására a hallgatónak fel kell készülnie, eseteit és a dokumentációt a tereptanárnak, vagy az intézményben dolgozó segítőnek át kell adnia.

**Az intenzív terepgyakorlatról készült tanulmányi megállapodás
(MINTA)
(I. sz. melléklet)**

1. Terepgyakorlati hely megnevezése:

2. Tereptanár neve:

2. 1 . Tereptanár - helyettes neve:

3. Gyakornok neve:

4. Tutor (oktató) neve:

5. Adminisztratív kérdések:

- 1) A gyakorlat időszaka:
- 2) Napi munkaidő beosztás:A hallgató terepgyakorlati időbeosztásánál figyelembe lehet venni az összefüggő szakmai gyakorlat időrendjét és az intézmény munkarendjét.
- 3) Tutorral történő találkozások ideje kéthetenkénti időrendben: szabályozása történhet konkrét időpontok feltüntetésével (pl. febr. 10, febr. 28. stb), vagy pl. kéthetente pénteken 8 – 12 óráig.
- 4) Félidős értékelés időpontja: (nappali tagozaton)
- 5) Félév végi értékelés időpontja: (nappali és levelező tagozaton)
- 6) A gyakornok írásbeli munkáinak elkészítési rendje és ideje: itt külön ki kell térni azokra a dokumentumokra, amelyek az intézmény adminisztrációjának részét képezik (pl. környezettanulmány), és azokra az írásbeli dolgozatokra, amelyeket a képzés vár el a hallgatótól (pl. esettanulmány).
- 7) Hiányzások rendje, igazolása, pótlása: a hiányzások rendjére vonatkozóan a Debreceni Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzatában az Egészségügyi Főiskolai Karra vonatkozó szabályok az irányadók. A TVSZ alapján: 11. § (2) „A szemináriumokról és a gyakorlatokról való hiányzás mértéke általában nem haladhatja meg a félévi óraszám 1/3-át, illetve a tantárgyi programban meghatározott maximumot.” Az intenzív terepgyakorlatról való igazolt hiányzás maximumát a féléves óraszám 1/5-ében (86 óra) határoztuk meg. A terepgyakorlatról való hiányzást a hallgató köteles bepótolni. A gyakorlati foglalkozások pótlására a tantárgyi programokban rögzített követelmények az irányadók. A TVSZ letölthető: [www.de-efk.hu/Tanulmányi Osztály](http://www.de-efk.hu/Tanulmányi_Osztaly).
- 8) A hallgatónak lehetősége van a félév folyamán, nappali tagozaton 2 tanulásmentes napot igénybe venni szükség szerint, hivatalos ügyeinek intézésére. Levelező tagozaton 1 tanulásmentes napot vehet igénybe a hallgató szükség szerint. A tanulásmentes nap igénybevételét legalább két nappal előre szükséges jelezni a tereptanár számára. A tanulásmentes nap igazolt hiányzásnak tekintendő.
- 9) A hallgató kártérítési felelősségét a Debreceni Egyetem hallgatóinak fegyelmi és kártérítési szabályzata alapján lehet megállapítani. A szabályzat 31-38§ szabályozza a hallgatók kártérítési felelősségét, az eljárás és a jogorvoslat szabályait. A szabályzat teljes terjedelmében letölthető: [www.de-efk.hu/Tanulmányi Osztály](http://www.de-efk.hu/Tanulmányi_Osztaly).

6. A gyakornok feladatai a terepgyakorlaton:

A terepgyakorlatról készült tanulmányi megállapodásban térjenek ki a gyakornokra vonatkozóan:

- 1) a szociális munka mely munkaformáival dolgozik a gyakornok (egyéni esetkezelés, csoportos szociális munka, közösségi szociális munka, utcai szociális munka, stb.);
- 2) a gyakornok a "A Szociális Munka Etikai Kódexe" elveinek és értékeinek megtartásával végzi munkáját (letölthető a www.3sz.hu „szakmai anyagok”);
- 3) milyen klienscsoporttal kerül kapcsolatba munkája során;
- 4) az elméleti ismeretek mellett milyen szakmai készségeket tud hasznosítani, és milyen szakmai készségeket kell még elsajátítania;
- 5) ismerje meg, és a kliensek érdekében tudja hasznosítani az intézmény szolgáltatásait, valamint a terepintézménnyel munkakapcsolatban lévő intézmények/szervezetek esetében hasonlóképpen;
- 6) munkájával kapcsolatban segítséget kérhet a tereptanártól, a gyakorlat során készített dokumentációt tereptanárának betekintésre átadja;
- 7) tudásának fejlődése céljából, munkájához kapcsolódva szakirodalmat olvas;
- 8) tanulmányi kötelezettségéhez tartozik a gyakorlati terv elkészítése a tereptanárral közösen a félév elején, terepnapló vezetése, félév végére 2 esettanulmány elkészítése,
- 9) félév során folyamatosan vezeti munkája dokumentációit, részére a gyakorlati időben időt kell biztosítani a dokumentáció elkészítéséhez;
- 10) a terepgyakorlat végén folyamatban lévő eseteit, munkáját a tereptanárának átadja a szükséges információkkal és dokumentációval együtt;
- 11) az esetátadást a kliens felé jelzi, és előkészíti a leválást;
- 12) gyakornok, a tereptanár és a tutor közötti munkamegbeszélésen részt vesz.

7. A tereptanár feladatai:

- 1) a gyakornokkal közösen készített gyakorlati terv alapján elkészíti a terepgyakorlati szerződést;
- 2) rendszeresen figyelemmel kíséri, és segíti a hallgató munkáját, mivel a terepgyakorlat a tanulási folyamat része, a hallgató még nem teljes szakember;
- 3) a gyakornokot bevonja az intézmény életébe: megismerteti a munkatársakkal és az intézmény vezetőjével, a munkahelyi értekezletek (stábülések) résztvevője a hallgató;
- 4) konfliktusfeloldás (a gyakornok és a munkatárs(ak) közötti, gyakornok és kliens közötti);
- 5) fokozatosan bevezeti a gyakornokot a gyakorlati munkába:
 - a) a gyakornok az első hónapban ne végezzen önállóan beavatkozást (ne rendelkezzen önálló esettel), addig ismerje meg az intézmény működését, szolgáltatásait, kísérje figyelemmel tereptanár munkáját, részfeladatokat (pl. kapcsolatfelvétel, első interjú felvétele, információnyújtás, stb.) végezzen önállóan, folyamatos tereptanári konzultáció mellett;
 - b) a második hónaptól a gyakornok önállóan elvégezhető feladatokkal kapcsolódjon be szolgáltatásokba, a kliensekkel való közvetlen munkába;
- 6) a gyakornok által a tanulmányok részét képező dokumentumokat értékeli: intézmény részére készített dokumentáció, interjúk, esettanulmányok, gyakorlati terv végrehajtásának értékelése;
- 7) szöveges értékelést készít a gyakornok munkájáról, tudás és készség szintjéről írásban;
- 8) gyakornok, a tereptanár és a tutor közötti munkamegbeszélésen részt vesz;

- 9) a ttorral konzultál a hallgatóról minden olyan esetben, amikor a gyakornokkal való munkája valamilyen oknál fogva problémát jelent számára;
- 10) akadályoztatása esetén a tereptanár - helyettest bízza meg a gyakornokkal kapcsolatos feladatok ellátására, akinek feladatai megegyeznek a tereptanáréval;
- 11) a gyakorlat végén a gyakornok eseteit átveszi, és figyel arra, hogy a gyakornoknak az intézménnyel kapcsolatos kötelezettségei lezáródjanak a félév végére.

8. A tutor feladatai:

- 1) a gyakornok és a tereptanár által készített gyakorlati terv alapján készült terepgyakorlatról készült megállapodást jóváhagyja;
- 2) gyakornok, a tereptanár és a tutor közötti munkamegbeszélésen részt vesz;
- 3) a gyakornokkal és a tereptanárral folytatott megbeszéléseken információkat szerez a gyakornok előmeneteléről, a gyakorlat során felmerülő problémákról;
- 4) a gyakornok egyéni és szakmai kompetenciahatárainak figyelemmel kísérése a terepgyakorlat során;
- 5) a gyakornok és a tereptanár közötti konfliktus feloldása;
- 6) a gyakornok által a tanulmányok részét képező dokumentumokat értékeli: terepnapló, gyakorlati terv, esettanulmányok, szolgáltatást elemző dolgozat;
- 7) értékelő lapon összegző értékelést készít a gyakornok munkájáról;
- 8) félév végén a tereptanár által javasolt gyakorlati jegyet beírja az indexbe.

9. Az értékelés módja: Lásd az értékelés fejezetet és az értékelő lap mintát! /II. sz. Melléklet/

10. A terepgyakorlatról készült megállapodás megváltoztatásának módja:

A megállapodás tartalmi elemének gyakorlat közbeni megváltoztatását bármelyik fél kérheti. Az esetmegbeszélést vezető oktató joga a változtatás tárgyának mérlegelése. A módosítás nem sértheti a képzés és a terepgyakorlat filozófiáját, követelményeit, a szociális munka értékeit és elveit. A megállapodás módosítása írásban történik.

11. A megállapodás megszegésének következményei:

- **a hallgató részéről:** hiányzás, illetve az orvosi igazolással megengedett *hiányzás kimerítése* esetén a Tanulmányi és vizsgaszabályzat az irányadó; *etikai vétség* esetén a gyakorlatvezető oktató kezdeményezésére a Tanszék jogosult dönteni a hallgató gyakorlati munkájának folytatásáról, minden egyéb esetben a gyakorlatvezető oktató joga a döntés.
- **a tereptanár részéről:** a gyakorlatvezető oktató a tereptanárral folytatott konzultációs megbeszélés keretében mérlegeli a szerződésszegés mértékét, súlyos esetben kezdeményezi a szakfelelősnél a tereptanár és a főiskola közötti szerződés felbontását, és másik tereptanárról gondoskodik a hallgató számára.
- **A tutori munkát vezető oktató részéről:** a tereptanárnak és a hallgatónak egyaránt joga az alapszakfelelőshöz fordulni bejelentéssel.

A terepgyakorlatról készült megállapodásban foglaltakat elfogadom, és magamra nézve kötelezőnek tekintem.

Dátum.....

.....
gyakornok (hallgató) aláírása

.....
tereptanár aláírása

.....
tutor, esetmegbeszélést vezető oktató aláírása

Melléklet:

- **Gyakorlati terv:** csatolva
- **Tanulmányi és Vizsgaszabályzat (DE EK):** lehet hivatkozás is
- **Kártérítési felelősségre vonás szabályai (DE):** lehet hivatkozás is

A gyakornok (hallgató) feladatai a gyakorlat során

Az általános szociális munkás képzésben a szociális munka gyakorlat tárgy követelményrendszerének alkalmazkodnia kell a képzésben elméleti oktatás során tanult ismeretekhez, a korábbi terepgyakorlatokon és készségfejlesztő órákon szerzett szakmai tudáshoz.

A gyakornok a terepgyakorlaton elvégzi mindazokat a feladatokat, amelyeket a terepgyakorlatról készült megállapodásba foglalnak, és az adott munkaterületen, szolgáltatásban a szociális munkát végző szakemberek feladatköréhez kötődik.

A gyakornok feladatai:

- a) terepgyakorlat **alapozó fázisában** ismerje meg a terepintézmény működését, szolgáltatásait, klienscsoportjait, a szociális munka terepintézményben alkalmazott munkaformáit és módszereit;
- b) a gyakornok a gyakorlat **elmélyítő fázisában** készítse segítő interjúkat (segítő beszélgetés) és jegyzőkönyvezzék azokat, fogalmazza meg szociális munka nézőpontból a kliens valós problémáját, fogalmazza meg a beavatkozás módszerét;
- c) gyakorlat **integráló fázisában** önállóan végezzen feladatokat, kerüljön előtérbe a szociális munka munkaformáinak és módszereinek alkalmazása, a problémakezeléshez szükséges szakmai módszerek ismerete, alkalmazása.

A terepgyakorlat zárásához a gyakornok készítse:

- **Terepnaplót.**
- **2 esettanulmányt**, ami készülhet szociális esettanulmányból, szociális csoport munkából, közösségi szociális munkából;

A gyakornok a terepgyakorlat minden napjáról részletes, a munkáját megismertető, **tereppaplót készít**. A tereppaplót a tereptanár és az esettanulmányt vezető oktató rendszeresen megnézi, és javaslatokkal segítik a gyakornok előrehaladását.

A fenti követelmények a terepgyakorlat értékelésének részét képezik.

Az intézmény által alkalmazott dokumentációs módszereket (esetdokumentáció, interjúkészítés, környezettanulmány, társintézménnyel való kapcsolattartás, iktatás stb.) az intézmény gyakorlati és módszertani elvei szerint, valamint a tereptanára iránymutatásainak megfelelően kell vezetnie a gyakornoknak. A napi munka során keletkezett dokumentációk az értékelés részét képezik.

II. sz Melléklet

Értékelő lap minták

A félév és a félév végi értékelés elkészítéséhez

I. Visszajelző értékelés a gyakornok terepgyakorlatáról a tereptanártól

Visszaküldési határidő: Nappali tagozat: 2010. december 2.
Levelező tagozat: 2010. november 10.

Terepintézmény megnevezése:

Az értékelést készítő tereptanár:

A gyakornok:

.....(tereptanár neve) tereptanár elfogadom / nem fogadom el (megfelelő részt kérjük jól láthatóan kiemelni) (gyakornok neve) gyakornok intézményünkhöz kapcsolódó terepgyakorlatát.

Kérem, hogy az alábbi táblázatban 1-től 5-ig értékelje a gyakornok terepgyakorlati feladatait:
1=nem felelt meg, 2=elégleges, 3=megfelelt, 4=jó színvonalú, 5=kiváló

Sorszám	Szemponatok	Értékelés
1	Szakmai ismeretek felhasználása (szociális munka, szociológia, szociálpolitika, jog, pszichológia, népegészségügy)	
2	Szociális munka módszerek alkalmazása (szociális esetmunka, szociális csoportmunka, közösségi szociális munka)	
3	Szakmai készségek alkalmazása (kommunikáció, kapcsolatfelvétel, interjúkészítés, probléma megfogalmazás, beavatkozási terv készítése, együttműködés, stb.)	
4	Etikai elvek és értékek érvényesítése a gyakornok munkájában (kliensekkel, munkatársakkal és külső intézményekkel kapcsolatban)	
5	A gyakornok munkáját ismertető szóbeli beszámoló	
6	A gyakornok írásbeli munkái: szolgáltatás dokumentáció	
7	A gyakornok írásbeli munkái: terepnapló, dolgozatok	

A tereptanár szöveges értékelése a gyakornok munkájáról a terepgyakorlaton. (Maximum 3 gépelt oldal, **az értékelés végén a javasolt érdemjeggyel**) Az írásbeli értékelés a táblázatba foglalt szempontok kifejtése írásban (további oldalakon folytatható).

Dátum:

PH.

Tereptanár aláírása

II. Visszajelző értékelés a terepintézménytől a képzés felé

Visszaküldési határidő: Nappali tagozat: 2010. december 2.
Levelező tagozat: 2010. november 10.

1. Mióta végez tereptanári munkát?.....(évszám)
2. Melyik képzőintézményből fogad gyakornokot? (középfokú és felsőoktatás)
.....
.....
.....(képzőintézmény(ek) megnevezése)
3. Hány hallgatót fogad egy évben?
 - Csoportos gyakorlaton:fő/év
 - Egyéni gyakorlatra:fő/év

Kérem, hogy az alábbi táblázatban 1-től 5-ig értékelje a képzőintézmény munkáját a terepgyakorlathoz kapcsolódóan: **1=nem volt ilyen, 2=esetleges, 3=megfelelt, 4=jó színvonalú, 5=kiváló**

Sorszám	Szemponatok	Értékelés
1	A gyakorlat szervezése	
2	Tájékoztatás	
3	Kapcsolattartás a terepgyakorlat időszakában	
4	Gyakorlattal kapcsolatos problémák megbeszélése	
5	Javaslatok, vélemények megfogalmazásának lehetősége	
6	Tereptanári szerződés megkötése	
7	Terepgyakorlatért járó díjazás	
8	Terepgyakorlathoz kapcsolódó írott anyagok, tájékoztatók (gyakorlatorientált-e, teljesíthető-e, áttekinthető-e?)	
9	A terepgyakorlatot kísérő tutori munka, együttműködés a tussal	

Kérem, hogy a visszajelző értékelés szöveges megfogalmazását is, kiemelve azokat a példákat, amelyek alátámasztják a skála értéket. A szöveges értékelés további oldalakon folytatható.

Dátum:

PH.

Tereptanár aláírása

III. Visszajelző értékelés a terepgyakorlatról a gyakornoktól

Visszaküldési határidő: Nappali tagozat: 2010. december 2.
Levelező tagozat: 2010. november 10.

Terepintézmény megnevezése:.....

Kérem, hogy az alábbi táblázatban 1-től 5-ig értékelje a terepgyakorlatot.
1=nem felelt meg, 2=elégséges, 3=megfelelt, 4=jó színvonalú, 5=kiváló

Sorszám	Szemponok	Értékelés
1	A terepgyakorlat szervezése	
2	A terepgyakorlati munka segítése (tereptanári munka)	
3	A terepgyakorlati munka segítése (tutori munka)	
4	A terepgyakorlati munka segítése (esetmegbeszélés/szupervízió)	
5	A gyakornok fogadása a terepintézményben	
6	A gyakornok munkakörülményei	
7	Stábértekezleten való részvétel (munkahelyi értekezlet)	
8	Terepgyakorlathoz kapcsolódó írott anyagok, tájékoztatók	

A gyakornok véleménye tapasztalatai a terepgyakorlatról. Az írásbeli értékelés a táblázatba foglalt szempontok kifejtése írásban.

Dátum:

Gyakornok aláírása

IV. A tutori munkát vezető oktató összegző értékelése. (Maximum 1 gépelt oldal)

Visszaküldési határidő: Nappali tagozat: 2010. december 2.
Levelező tagozat: 2010. november 10.

Terepintézmény megnevezése:.....

Az értékelést készítő tutor:

A gyakornok:

A tutori munkát végző oktató értékelése, tapasztalatai a terepgyakorlatról és a gyakornok írásbeli munkáiról.

Dátum:

Tutor aláírása

Szemponatok a gyakornok értékeléséhez

A **félidős értékelés** és a **félév végi értékelés** során a **tereptanár írásban, szöveges értékelést** készít:

1. A **félidős értékelésben** a tereptanár a gyakornok szakmai ismereteinek, készségeinek és képességeinek alkalmazását értékeli, és nem javasol érdemjegyet. NAPPALI TAGOZATON
2. A **félév végi értékelésben** a tereptanár a terepgyakorlat teljes időszakában értékeli a gyakornok feladatainak elvégzését, fejlődését különösen a kliensekkel való munkában, az együttműködésekben, a szociális munka alkalmazásában, az etikai szabályok megtartásában. A tereptanár az értékelés végén a gyakornok teljesítménye alapján gyakorlati jegyet javasol. NAPPALI ÉS LEVELEZŐ TAGOZATON

A szöveges értékelés alapját minden esetben, a **gyakorlati tervben és a tanulmányi megállapodásban rögzített feladatok teljesítése, a gyakornok előmenetelének elemzése** adja.

Az értékelésben **be kell mutatni, és elemezni kell a gyakornok terepgyakorlati munkáját**, kiemelve azokat az ismereteket, szakmai készségeket, etikai vonatkozásokat, amelyek jól működnek a gyakornoknál, illetve azokat is, amikor problémák merültek fel. Itt fontos jelezni, hogy a gyakornok munkájában a terepgyakorlati időszak végén fennállnak-e még a jelzett problémák a gyakorlati munkában.

Az értékelés **egyénre szabott legyen**. Nem hasznos a hallgatók összehasonlítása, pl. "a tavalyi hallgató jobb volt". Gyakorta előfordul, hogy a hallgató munkájának egy gyenge pontja marad meg az értékelő fejében, és ezt hangsúlyozza ki. Törekedni kell arra, hogy a hallgatót, mint leendő szociális munkást minden "oldalról" ismerjük meg, pl. kommunikációs készség, feladat és felelősségtudat, kliensekkel való bánásmód, munkatársakhoz és a vezetőhöz való viszony, problémaészlelés, probléma centrikus feladatmegoldás, írásbeli munkák, stb. **Az értékelés tartalmazza a gyakornok ismereteinek, szakmai készségeinek működésének jellemzőit, kiemelve azokat a helyzeteket, szerepeket, kapcsolatokat, ahol a tereptanárnak lehetősége volt ezeket megismerni.**

A jó értékelés a hallgatót nem érinti hidegzuhanyként, az esetleges kritikákat elfogadja, a problémákat igyekszik megoldani.

A gyakornok szélsőséges pozitív, vagy negatív megítélésének elkerülése. Mindkét eset zavart kelthet a hallgatóban. Leggyakoribb a szélsőséges pozitív megítélés, ami azt a gondolatot kelti a hallgatóban, hogy vele szemben valami nincsen rendben, de a szakma "empatikus" hozzáállása nem engedi meg, hogy ezt közöljék vele.

A tereptanár kerülje az értékeléskor a minősítő jelzők használatát és a keret jellegű értékelést. A keret jellegű értékelés nem tartalmaz a hallgatóra vonatkozó személyes információkat, gyakorlatilag bármelyik hallgatóra "ráhúzható". Az ilyen értékelések a tavalyi át dátumozása és a hallgató nevének átírása útján szoktak létrejönni. Az ilyen értékelés segítségével a tereptanár és a gyakorlatvezető elkerülheti a konfrontációt, a hallgatót viszont negatívan érinti.

A terepgyakorlat folyamatát a gyakornok is értékeli. Az értékelés elkészítésére a gyakornokot ösztönözni kell.